

5 bizarních zubatců

Zuby jsou pro mnoho dravých obratlovců nejdůležitější lovnou zbraní, jiným naopak slouží jako prvek obrany. U některých zvířecích druhů se tvarové a funkční vlastnosti zubů dostaly do opravdu neobvyklých poloh

PŘIPRAVIL: VLADIMÍR SOCHA

PRALESNÍ „PRASOJELEN“

Mezi nejbizarnější dentici v současné živočišné říši nepochybně patří zubní aparát sudokopytníka babirusy (*Babirusa babirusa*). Tento zástupce čeledi prasatovitých obývá tropické pralesy a bažiny indonéských ostrovů (zejména Sulawesi). Podobá se našemu vepři, má ale poměrně dlouhé nohy, které z něj činí zdatného běžce. Jeho nejvýraznějším znakem jsou výrazné kly, které se u samců spirálovitě stáčí a vytváří nepřehlédnutelnou ozdobu. Tyto zuby jsou využívány jako zbraň při vnitrodruhovém zápolení samců. Pokud je ale majitel nestačí řádně obrousit, mohou se pro něho stát smrtícím nástrojem – prorostou totiž jeho lebku a než se začnou stáčet dozadu, trčí vzhůru jako jelení parohy.

← Podoba babirusy v Indonésii inspirovala vznik ozubených démonických masek

DOBŘE ZNÁMÍ REKORDMANI

De facto největší zuby mezi současnými živočichy mají sloni. Kly jsou stále cennou surovinou a kvůli nim jsou sloni dosud nesmyslně zabíjeni pytláky. Nejtěžší pár klů patřil slonovi africkému, zastřelenému koncem 19. století. Dohromady byly dlouhé 6,29 metru a vážily 183 kilogramů.

ŠAVLOZUBÝ JELÍNEK

Kdybyste kabara (rod *Moschus*) potkali v našich lesích, asi by vám způsobil menší šok. Z tlamy tohoto jelínka totiž ční tesáky podobné těm, které známe z kreseb šavlozubých tygrů! Na rozdíl od zmíněných vyhynulých koček jsou však tyto přežvýkaví sudokopytníci zcela neškodnými býložravci. Obývají poměrně velkou část Asie a při hmotnosti kolem desítek kilogramů jsou spíše malými kopytníky. Tesáky, které ční až deset centimetrů z jejich horní čelisti, využívají samci při vzájemných soubojích v období říje. Navzdory svému poněkud výhrůžnému vzhledu představují kabaři soumravné až noční živočichy, kteří jsou obvykle velmi plaší.

VYHYNULÝ KRÁL

Mezi nejdelší zuby dravých suchozemských živočichů z minulých geologických dob patří zřejmě tesáky proslulého tyranosaura (*Tyrannosaurus rex*). Ačkoliv nebyl největším z dnes známých teropodů, v délce zubů kraluje. Větší část z jejich délky (až 33 cm) tvořil kořen.

← Kabara pižmový (*Moschus moschiferus*) žije na území Ruska, Mongolska, Číny a Severní i Jižní Koreje

ZUBATĚJŠÍ NEŽ LEV

Paviáni jsou velké africké opice z čeledi kočkodanovitých. S hmotností kolem 40 kilogramů představují jednu z největších opic na světě a dosahují přibližně poloviny hmotnosti člověka. Samci k tomu disponují zuby, které jsou mnohem větší než lidské. Jejich špičáky mohou dosáhnout délky pět centimetrů, takže jsou dokonce delší než zuby lva! Ačkoliv se špičáky těchto opic jeví jako dokonalý lovecký nástroj, opět se jedná pouze o výtvar pohlavního výběru – zuby slouží samcům k soubojům v období páření. To však rozhodně neznamená, že je paviáni nemohou použít i při obraně svého teritoria. Jejich kousnutí tak patří právem k velmi obávaným.

ZUBY NEJVĚTŠÍHO ŽRALOKA

Gigantické byly také zuby obřího třetihorního žraloka megalodona (*Carcharodon megalodon*). Největší nalezené zuby charakteristicky trojúhelníkovitého tvaru měří na délku asi 17 centimetrů, mohly však zřejmě přesáhnout i délku dvou decimetrů.

→ Z paviáních tesáků mají oprávněný respekt i šelmy a před paviáni smečkou na trestné výpravě se klidí i levhart

NEBEZPEČNÝ POJÍDAČ TRÁVY

Je obecně známo, že hroch patří k nejnebezpečnějším zvířatům afrického kontinentu. Tento až čtyřtunový kolos disponuje ohromnou lebkou a silou stisku kolem 8 100 newtonů. Jeho špičáky mohou dorůst délky až 50 centimetrů, řezáky asi 40 cm. Toto zvíře je zdánlivě neškodným býložravcem, ale kvůli své agresivitě může představovat smrtelnou hrozbu každému vetřelci. Jsou zaznamenány četné případy zabití člověka hrochem. V jednom případě byl dokonce pokousán a téměř pozřen průvodce turistů, který útok se štěstím přežil, ale přišel o ruku. Sám potom popisoval, že hrochovy zuby jeho tělem projížděly jako pověstný nůž máslem.

PTÁCI CHRUP POZTRÁCELI

Skupinou obratlovců, která v současném světě prakticky nemá zubatého zástupce, jsou ptáci. Nebylo tomu tam ovšem vždy – druhohorní ptáci enantiornitní měli většinou čelisti osázeny drobnými ostrými zoubky. Zubatý byl také jurský „prapták“ *Archaeopteryx*.

↘ Hroší zuby jsou skutečně nebezpečnou zbraní

SKUTEČNÝ JEDNOROŽEC

Narval jednorohý (*Monodon monoceros*) obývá moře v okolí severního polárního kruhu. Jeho pověstný „roh“ však žádným rohem není – ve skutečnosti se jedná o extrémně prodloužený

zub, konkrétně protažený řezák horní čelisti. Tento zub je horizontálně prodloužený až do délky kolem 2,5 metru, takže významně přečnává celé tělo a je nejnapadnějším znakem tohoto malého kytovce. Původně se vědci domnívali, že se jedná o nástroj

rituálních soubojů, tento názor však dnes již opouští. Je pravděpodobné, že jde spíše o jakési orientační čidlo, které navádí narvala vodou a snad také pomáhá najít místa se slabším ledem na hladině. Ta pak může narval hlavou prorazit a hledat kořist.

↘ „Roh“ narvala není zřejmě zbraní, ale spíše jakýmsi „tykadlem“

NESPOČETNÁ ZUBNÍ ZÁSoba

Počtem zubů vynikali někteří druhohorní kachnozobí dinosauri (hadrosauridi). V jejich zubních bateriích se mohlo skrývat až kolem 1 600 zubů, umožňujících kvalitní mechanické zpracování potravy (např. *Edmontosaurus*).